

РОЗДІЛ 1

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

I МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 322.122

Денисов О. Є.

Університет економіки та права «КРОК»

ФАКТОРИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ІНДЕКСУ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Всесвітній економічний форум проводить дворічний перегляд та модернізацію Індексу глобальної конкурентоспроможності (GCI). Більшість чинників, які визначали конкурентоспроможність 10 років тому, сьогодні залишаються важливими. Проте для того, щоби втілювати передові ідеї щодо національної конкурентоспроможності, необхідно переглянути методологію визначення Індексу глобальної конкурентоспроможності та вдосконалити розрахунки. Оновлений GCI забезпечить політикам, бізнесменам і громадському суспільству більш якісну оцінку економічних показників країн.

Ключові слова: економічна безпека, рівень безпеки, національна безпека, глобальна конкурентоспроможність, Індекс глобальної конкурентоспроможності.

Постановка проблеми. Індекс конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму був створений у 1979 році професором Клаусом Швабом, а з того часу безперервно еволюціонував, оскільки змінювалися потреби країн та характер конкурентоспроможності. З 2005 року основним інструментом порівняльного аналізу конкурентоспроможності є Глобальний Індекс конкурентоспроможності (GCI), вироблений у співпраці з професором Колумбійського університету Ксав'є Сала-і-Мартін. Під час створення Індексу втілював передові ідеї щодо національної конкурентоспроможності, проте 10 років потому настала потреба модернізації через постійний розвиток економічного мислення та виявлення у світі нещодавніх подій нових елементів, що впливають на конкурентоспроможність. Наприклад, нещодавня глобальна фінансова криза підкреслила нові канали, через які конкурентоспроможності країни може залежати від глобальної фінансової вразливості. Крім того, швидкість та форми технологічних змін вплинули на ставлення економістів до інноваційних процесів. Останнім часом змінилась роль інформаційних технологій в структуруванні виробництва, з'являються нові моделі споживання, такі як спільне споживання. Крім того, стали доступними нові показники, які можуть забезпечити найкращі вимірювання визначених понять.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання конкурентоспроможності в контексті економічної безпеки держави було й залишається об'єктом дослідження наукових робіт багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Н. Де Сото [5], А. Шульц [7], Р. Солоу [3], Р. Барро [4], В. Алькема, В. Терехов, В. Грушко, О. Захаров.

Мета статті полягає в підкресленні важливості довгострокових факторів конкурентоспроможності, що наведені в наявному GCI [1], описі нових концепцій, які будуть відрізняти оновлений GCI та вдосконалювати бачення конкретних елементів (переважно в галузях інновацій, освіти та фінансів).

Виклад основного матеріалу. Концептуальне визначення конкурентоспроможності Всесвітнім економічним форумом залишається незмінним. Як і раніше, конкурентоспроможність визнача-

ється як «сукупність інститутів, політики і чинників, які визначають рівень продуктивності країни» [1]. Всесвітній економічний форум робить ставку на продуктивності, оскільки моделі зростання припускають, що, зрештою, продуктивність є найбільш фундаментальним чинником, що пояснює рівень добробуту країни, отже, її громадян.

Починаючи з роботи Адама Сміта [2], економісти визначили теоретично та емпірично десятки можливих чинників як всередині, так і за межами фірм, що впливають на темпи й рівень зростання продуктивності та добробуту в різних країнах.

Кожний запропонований фактор має теоретичну основу та спирається на емпіричні дані. Оскільки процес розвитку є складним, а економічні теорії є відкритими, будь-які зусилля, спрямовані на визначення єдиного фактору, що мав би найбільше значення, є хибними. Всі ці фактори можуть чинити вплив одночасно та однаково.

В наукових дослідженнях з 1950 року наводилась математична формалізація деяких з цих ідей. У роботі Р.М. Солоу «Внесок в теорію економічного зростання» [3], що представила емпіричні дані до теорії сукупних виробничих функцій Р.Дж. Барро [4], відмінності між доходами країн пояснюються накопиченням матеріального капіталу, людського капіталу та продуктивності. Таким чином, було емпірично доведено, що накопичення капіталу не є достатнім для пояснення відмінностей в процвітанні країн, а загальний показник продуктивності є основним довгостроковим фактором зростання, рівня життя та процвітання. Термін «продуктивність» широко використовується як скорочення поняття «загальний показник продуктивності».

Для того щоби врахувати складність процесу економічного розвитку, GCI включає широкий спектр чинників, що визначають продуктивність країни як на макро-, так і на мікроекономічному рівнях. Більшість пропозованих факторів продуктивності пов'язані один з одним, що робить будь-яку спробу виміряти конкурентоспроможність більш складним завданням. Заради зрозумілості, простоти та систематизації потенційні фактори, що впливають на конкурентоспроможність, розділені на 12 категорій оновленого GCI. Ця категоризація призначена для визначення конкурентних переваг

та слабких сторін економіки. Опис вищезазначених 12 категорій має на меті визначення або оновлення актуальності кожного фактору продуктивності з огляду на нинішній стан наукових досліджень.

Установи.

Інституційне середовище країни вже давно вважається визначальним фактором конкурентоспроможності, а також значною мірою залишається незмінним в оновленому GCI. У контексті нинішнього GCI установи визначаються двома характеристиками, які відображають основні функції, висвітлені в економічній літературі. По-перше, установи встановлюють формальні обмеження, що мають обов'язкову юридичну силу, такі як правила, закони й конституції, а також пов'язані з ними механізми правозастосування. По-друге, установи впливають на неформальні обмеження, такі як норми поведінки, конвенції, та кодекси поведінки, такі як ділова етика, а також можуть впливати на норми корпоративного управління. Створюючи способи, за допомогою яких суб'єкти організують себе та свої економічні транзакції, установи формують основу суспільств. Відмінності між установами пояснюють багато з основних причин відмінностей в технологіях, матеріальному та людському капіталі між країнами, які пояснюють більшу частину відмінностей в доходах країн.

Різноманітні емпіричні дослідження підтверджують важливість установ для підвищення продуктивності, припускаючи, що їх головна роль полягає у встановленні правильних стимулів та зниженні невизначеності для того, щоби громадяни могли бути впевненими в проведенні економічної діяльності. Суб'єкти підприємницької діяльності будуть вкладати гроші тільки тоді, коли вони вважають, що отримають очікувану вигоду від роботи або інвестицій без необхідності витрачати надмірну кількість часу, захищаючи своє майно та контролюючи виконанням договірних зобов'язань. Неформально це залежить від рівня довіри в суспільстві, формально – від існування установ, здатних забезпечити базовий рівень безпеки та дотримання прав власності. Це залежить від політичної системи та структури влади, які характеризуються прозорістю, ефективністю державного сектору, наявністю системи стримувань та противаг.

В економічній літературі визначена важливість для економіки закріплених прав власності, тобто право контролю над активом та можливими прибутками від його використання забезпечує стимули для інвестування (в матеріальний або людський капітал або технології), впровадження інновацій, торгівлі, а також технічного обслуговування. Якщо матеріальне або фінансове майно не може бути придбане, продане з упевненістю, що влада підтвердить угоду в довгостроковій перспективі, економічне зростання буде підірване. Відсутність прав власності також змушує переходити у неформальний сектор. Х. Де Сото в книзі «Інший шлях: невидима революція у третьому світі» [5] зазначає, що жодна країна не може мати сильну ринкову економіку без адекватної структури, яка забезпечує дотримання юридичного права власності майна та реєструє господарську діяльність, оскільки це є необхідними умовами отримання кредиту, продажу нерухомості та правового захисту в суді. Таким чином, забезпечення захисту прав власності є ключовою роллю держави. Іншою фундаментальною роллю держави є забезпечення безпеки своїх громадян, що є мінімальною вимогою стимулювання економічної активності.

Хоча ці дві ролі держави спричиняють формальні обмеження, їх реалізація залежить від якості установ. Дослідження показують, що три характеристики установ визначають їх якість. По-перше, відсутність корупції, яка в широкому сенсі розуміється як зловживання державною владою задля особистої вигоди та перешкоджає виділенню ресурсів для їх найбільш ефективного використання. Корупція підриває зростання п'ятьма основними способами:

1) зменшує стимули до інвестування, тому що економічні контрагенти розглядають корупцію як різновид податку;

2) приводить до нераціонального використання людського капіталу, тому що таланти використовуються для пошуку необхідних умов, а не продуктивної роботи;

3) приводить до втрати податкових надходжень;

4) збільшує неефективність державних витрат, оскільки чиновники схильні розподіляти їх на основі можливості вимагання хабаря, а не на основі розвитку суспільного добробуту;

5) знижує якість інфраструктури та комунальних послуг за рахунок неефективних угод державних закупівель.

По-друге, якість установ визначає ефективність в державному секторі, яка має два аспекти, а саме ефективні адміністративні послуги та стабільне політичне середовище. Адміністративна ефективність передбачає відсутність тяганини в бізнес-процесах, таких як збір податків, дотримання правил, отримання дозволів та судова система. Існують емпіричні докази того, що обтяжлива бюрократія зменшує інвестиції та ефективність підприємницької діяльності. Стабільність політики може вплинути на продуктивність за рахунок зниження невизначеності щодо майбутнього, отже, розширення часового горизонту прийняття рішень; це може привести до більш раціонального розподілу ресурсів, зокрема більшого обсягу інвестицій в НДДКР, отже, швидшого технологічного прогресу.

Нарешті, установи є ендегенними, тобто привладні особи встановлюють як правила, що регулюють економічні відносини, так і правила, за якими ці особи обираються. Поділ влади (особливо незалежність судових органів) вже давно визнаний ключовим складником запобігання привласнюванню абсолютної влади або формування економічних інститутів привладними особами для отримання особистої вигоди за рахунок решти суспільства. Гілки управління, представлені окремими уповноваженими силами, повинні мати можливість притягнути один одного до взаємної відповідальності за перевищення повноважень, наданих їм законом. Важливою є міра, в якій це реалізовано на практиці, а не лише те, що в принципі передбачено в конституції тієї чи іншої країни.

Додатково до якості державних установ корпоративна етика та стандарти управління визначають стимули для компаній, інвесторів та суспільства до участі в економічній діяльності. Сильні стандарти корпоративного управління сприяють підвищенню продуктивності у двох напрямках. По-перше, вони дають можливість акціонерам здійснювати контроль над фірмами, а цінність компанії для акціонерів збільшується до максимуму за рахунок підвищення продуктивності компанії. По-друге, шляхом поєднання стимулів менеджерів та власників фірм обмежуються ризики для інвесторів, стимулюється інвесту-

вання, знижується вартість капіталу для фірми. Ключем до корпоративного управління є прозорий доступ акціонерів до своєчасної та точної інформації, підзвітності керівництва сильних та незалежних рад директорів компаній, а також незалежність аудиторів. Додатково до формальних стандартів неформальні норми поведінки також відіграють вирішальну роль в тому, як ведеться бізнес. Високі етичні стандарти серед лідерів бізнесу можуть сприяти зміцненню довіри, знижуючи вартість капіталу та узгодженості діяльності.

Інфраструктура та зв'язок.

Опосередковано матеріальна та цифрова інфраструктура впливає на продуктивність шляхом стимулювання та розширення доступу до основних послуг, таких як оздоровлення, освіта та охорона здоров'я, отже, сприяють більш здоровій та кваліфікованій робочій силі. Транспорт, цифрова інфраструктура, що постійно поширюється, дають змогу забезпечити глибшу соціальну взаємодію, сприяють творчості та інноваціям, отже, продуктивності. Цей зв'язок встановлений емпірично, забезпечує суттєві докази важливості для продуктивності кількості та якості наземного й повітряного транспорту, енергетики, інформаційних та комунікаційних технологій, а також інших видів зв'язку.

В Індексі глобальної конкурентоспроможності єдиним нововведенням в цій категорії є те, що додатково до оцінювання якості транспортної інфраструктури також оцінюється якість внутрішніх та міжнародних транспортних мереж. Добре розвинена матеріальна та цифрова інфраструктура безпосередньо впливає на продуктивність, пов'язуючи між собою економічних агентів, знижуючи операційні витрати, ослаблюючи вплив відстані й часу, що полегшує потік інформації, а також сприяє інтеграції ринків в глобальні ланцюжки створення вартості.

Макроекономічне середовище.

Стабільне макроекономічне середовище не спричинює економічне зростання, але є необхідною умовою підвищення продуктивності. Невизначеність економічних прогнозів, пов'язана з нестабільною інфляцією та сумнівами щодо стійкості державних фінансів або спадами, викликаними фінансовою кризою, може значно скоротити інвестиції. С. Фішер [6] визначає стабільне макроекономічне середовище як таке, що характеризується низькою та передбачуваною інфляцією, стійкою фіскальною політикою, а також показує, що обидва ці чинники збільшують накопичення капіталу та зростання продуктивності.

Здоров'я.

Ця категорія залишається важливою в оновленому Індексі глобальної конкурентоспроможності. Згідно з визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я здоров'я є «станом повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутністю хвороб або фізичних дефектів».

Вважається, що більш високий рівень доходу, як правило, приводить до поліпшення здоров'я, наприклад, даючи змогу країні забезпечувати більш якісні послуги харчування, оздоровлення та охорони здоров'я. Значне число досліджень сьогодні вказує на зворотній причинно-наслідковий зв'язок: поліпшення здоров'я веде до підвищення доходів за рахунок поліпшення продуктивності. Здорова робоча сила є основою господарської діяльності.

Поліпшення стану здоров'я безпосередньо впливає на продуктивність у двох основних напрямках. По-перше, здорові працівники мають

фізичну та психічну енергію для кращої працездатності. По-друге, вони менш вірогідно будуть пропускати роботу в результаті хвороби (їх власної або задля піклування про хворого члена сім'ї). У цьому сенсі на продуктивність може впливати не тільки здоров'я поточної робочої сили, але й населення загалом.

Освіта.

Освіта може бути визначена як запас навичок, компетенцій та інших характеристик, що підвищують продуктивність та можуть бути виражені через працю, іншими словами, запас одиниць ефективності праці, виражених в робочих годинах. Загалом освіта як найважливіший компонент людського капіталу підвищує ефективність кожного окремого працівника та допомагає економіці рухатися вгору ланцюжком створення вартості за межами ручної праці або простих виробничих процесів. З часів роботи Т.В. Шульца [7] людський капітал вважався найбільш відмінною рисою економічної системи, а подальша робота довела вплив освіти на зростання продуктивності емпірично. Було запропоновано три канали, через які освіта впливає на продуктивність праці країни. По-перше, вона підвищує колективну здатність робочої сили швидше виконувати наявні завдання. По-друге, середня та вища освіта сприяє передачі знань про нову інформацію, продукти та технології, створені іншими користувачами. Нарешті, за рахунок збільшення творчості вона підвищує власну здатність країни створювати нові знання, продукти та технології.

Хоча грамотність та вміння рахувати залишаються важливими факторами продуктивності, оновлений Індекс глобальної конкурентоспроможності намагається зробити більший акцент на наданні освіти, що відповідає вимогам ХХІ століття, такі як поширення знань та інновацій. Основні питання сучасних дискусій про взаємозв'язок між якістю освіти та продуктивністю стосуються того, наскільки навчальні заклади розвивають уміння мислити критично й творчо, а також підтримують зацікавленість студентів. Це має два важливі наслідки стосовно надання освіти. По-перше, дослідження показують, що навчання творчості та допитливості передбачає доповнення фокусу на арифметиці та грамоті обізнаністю в таких галузях, як мистецтво, музика, міжособистісні відносини, контроль тіла (за необхідності, наприклад, для танців та театру), психологія. По-друге, це вимагає переоцінки поточних методів навчання: шляхом відходу від припущення, що всі діти навчаються однаково, пропонується індивідуальний план навчання на основі індивідуального аналізу того, як дитина поглинає знання, що дає змогу вчителю належним чином оцінювати прогрес дитини.

Ефективність ринку продуктів та послуг.

Коли ринки товарів та послуг функціонують ефективно, кожен фактор виробництва розподіляється згідно з його найбільш продуктивним використанням. Це означає, що підприємства виробляють товари та послуги, найбільш бажані для клієнтів, і продають їх за мінімально можливою ціною. Ефективність товарних ринків може бути знижена через відсутність конкуренції та незбалансованість фіскальної політики. Поточний Індекс глобальної конкурентоспроможності охоплює ці питання. В оновленому варіанті планується також включати вплив закону про банкрутство на конкуренцію та ефективність ринку.

Галузі з інтенсивнішою конкуренцією є більш ефективними та виробляють більше інновацій,

підвищуючи продуктивність праці. Сприяння підвищенню конкуренції дає змогу ринку вибирати найкращих, що стимулює наявні підприємства знижувати витрати, а нові, більш ефективні виходити на ринок. Присутність домінуючих гравців на ринку, наприклад, в олігополії та монополії приводить до зростання цін, а також, що не менш важливо, може знизити рівень інновацій.

Ефективність ринку праці.

Ефективні ринки праці поєднують працівників та роботу, що найкраще підходить до їх кваліфікації. Ефективні ринки праці стимулюють як працівників, так і роботодавців підвищувати продуктивність людського капіталу: працівників – підвищувати ефективність роботи, роботодавців – забезпечувати правильні стимули.

Підвищення гнучкості ринку праці підвищує здатність країни перерозподіляти виробництво в сегменти, що розвиваються, а також адаптувати робочу силу до нових потреб високотехнологічних галузей. Крім того, продуктивність підвищується за рахунок залучення та утримання найбільш талановитих фахівців у країні, збільшення робочих зусиль та готовності роботодавців навчати співробітників.

Ефективність фінансового ринку.

Ефективний фінансовий ринок характеризується цінами, які відображають всю наявну публічну інформацію, відсутністю «пузирів», здатністю управляти ризиками через хеджування, а також тенденцією спрямовувати заощадження в найбільш продуктивні інвестиційні цілі. Така ефективність досягається тільки тоді, коли фінансові ринки розвинені та стабільні. Хоча ці поняття вже визначені в поточному Індексі глобальної конкурентоспроможності, вимірювання деяких з їх елементів покращилось, а фінансова криза 2008–2009 років ще раз підтвердила важливість досягнення стабільності. Обидві ці тенденції будуть краще відображені в оновленій версії індексу.

Фінансовий розвиток визначено як глибину системи посередництва, зокрема наявність та ліквідність кредиту, цінних паперів, боргу, страхування та інших фінансових продуктів. За умов фінансової стабільності фінансовий розвиток сприяє продуктивності за чотирма основними напрямками.

По-перше, розвинені фінансові ринки дають змогу об'єднувати ризики в пул. Це дає можливість інвестувати в більш ризиковані проекти, які мають тенденцію бути більш продуктивними. Це також інструмент диверсифікації для індивідуальних, поліпшення доступу до фінансування для малих та середніх підприємств, які мають тенденцію бути більш ризикованими, ніж великі підприємства, але й більш динамічними та інноваційними, збільшуючи продуктивність тієї чи іншої країни.

По-друге, розвиток фінансових ринків покращує розподіл капіталу для підприємців та інвестиційних можливостей, даючи змогу інвесторам знайти інформацію про ті інвестиційні можливості, які мають найкращі шанси на підвищення продуктивності. По-третє, великі фінансові посередники мають більше можливостей, ніж індивідуальні інвестори, для розвитку довгострокових відносин з підприємствами, які вони кредитують, і контролю цих підприємств, стимулюючи позичальників продуктивно вкладати гроші. По-четверте, шляхом забезпечення ефективної платіжної системи банківський сектор знижує операційні витрати,

пов'язані з обміном товарів та послуг, що генерує приріст продуктивності.

Переїмання технологій

Категорія переїмання технологій оцінює спритність, з якою економіка приймає наявні технології. Порівняно з поточним Індексом глобальної конкурентоспроможності оновлений не включає в себе заходи щодо використання інформаційних та комунікаційних технологій. Ця концепція стала частиною категорії інфраструктури.

Технологія розуміється як широке поняття, що охоплює не тільки продукти, такі як машини, обладнання та матеріали, але й процеси та методи організації, пов'язані спільним фактором підвищення ефективності виробництва. Крім того, переїмання технологій сприяє створенню інноваційної екосистеми.

У літературі визначено два джерела впровадження нових технологій: місцеві фірми можуть інвестувати, щоби запозичити технології з-за кордону або з інших секторів чи підприємств; країна може скористатися переливанням прямих іноземних інвестицій всередині міжнародних компаній.

Під час інвестування місцевими підприємствами чим ширше розрив між зовнішніми технологіями та технологіями, вже доступними в країні, а також між винаходом та прийняттям, тим важче імпортувати нові технології. Диспаритет в цих бар'єрах на шляху впровадження нових технологій пояснюється значною нерівністю доходів.

Такі бар'єри є не тільки фінансовими. Дослідження показують, що наявність у країн людського капіталу, установ, географічної віддаленості та відкритості торгівлі може вплинути на ступінь цих бар'єрів, які потребують конкретних організаційних коригувань, управлінських навичок та великих витрат часу для накопичення технічного знання. Існує можливість подолання цих бар'єрів шляхом інвестування в людський капітал, а також на рівні промислової політики сприяння впровадженню технологій.

Щодо прямих іноземних інвестицій, то великий обсяг теоретичної та емпіричної літератури описує три канали переливання прямих іноземних інвестицій, такі як ефекти ланцюгової реакції, імітація, рух робочої сили. Ефект ланцюгової реакції відбувається через особисті контакти між вітчизняними та іноземними підприємствами; передача знань пропорційна наявності іноземних інвестицій в галузі та відносній відсталості країни. Імітація відбувається, коли вітчизняні підприємства копіюють іноземне виробництво, починаючи з нижчого рівня, поступово зменшуючи технологічний розрив. Нарешті, іноземні фірми можуть передавати ноу-хау шляхом навчання своїх місцевих працівників.

Недавні дослідження перевірили ці теорії емпірично та виявили, що хоча ПІІ сприяє зростанню загалом, проте чистий ефект може залежати від умов місцевої економіки. Такі умови включають наявність хороших постачальників, місцевого людського капіталу, фінансового розвитку, відповідного сектору та потенціалу міжнародних компаній для роботи з місцевими постачальниками.

Розмір ринку.

Розмір ринку є сумою розміру ринку країни та зарубіжних ринків. Економічні дослідження пропонують два шляхи, за допомогою яких розмір ринку впливає на продуктивність праці, а саме економію за рахунок ефекту масштабу виробництва та стимулювання інноваційної діяльності.

Більші ринки створюють істотно більші стимули для генерації нових ідей. Більші запаси ресурсів збільшують ймовірність пошуку нових способів використання цих ресурсів, а одна ідея може принести більше прибутку на більшому ринку. Також більші ринки створюють позитивні зовнішні фактори в накопиченні людського капіталу та передачі знань через зростаючу віддачу від масштабу, виражену в технологіях або створенні знань.

Екосистема ідей.

Сприйняття економістами та практиками інновацій значно змінилося в останнє десятиліття. Замість придумування нових ідей інновації нині розглядаються як екосистема, що сприяє генерації ідей та реалізації цих ідей у вигляді нових продуктів, послуг та процесів на ринку. Деякі елементи екосистеми сприяють конкурентоспроможності самі по собі (освіта, доступність фінансів, конкуренція, технології) за одночасної підтримки інноваційної екосистеми. У цій категорії розглядаються тільки аспекти, характерні для інновацій, а інші більш загальні фактори перенесені в попередні розділи. В поточному Індексі глобальної конкурентоспроможності основна увага приділена технологічним інноваціям, оновлена структура дає більш широке поняття інновацій.

Генерація ідей визначена як здатність країни виробляти нові винаходи, а саме рішення конкретних технологічних або бізнес-проблем, які змінюють моделі споживання у формі задоволення нових потреб або нових способів виконання завдань. Генерація ідей, однак, є лише першим кроком на шляху до інновацій, що також вимагає залучення продуктів, процесів або бізнес-моделей для виходу на ринок чи реалізації в економіці. Можливості та стимули для створення нових ідей втілюються в більшій кількості інновацій, отже, більш високій продуктивності. Хоча економічна література приділяє більше уваги системі стимулів для генерації ідей на агрегованому рівні, проте ділова література говорить про те, що, оскільки відповідна частина інновацій реалізується на підприємствах, важливо визначити чинники, які створюють інноваційні підприємства та/або мотивують їх нововведення. Отже, обидва напрями досліджень є важливими для відображення повної картини інноваційного середовища.

Впровадження ідей.

Хоча ідеї є рушійною силою економічного зростання, вони не створюють економічні вигоди, поки не будуть включені в реальні продукти, послуги та процеси, які виходять на ринок. Це допомагає пояснити, чому національні інвестиції в НДДКР не завжди корелюють із середніми доходами. Розуміння причин, які приводять до відсутності впровадження та комерціалізації нових ідей, будь то запатентовані чи ні, перебуває в центрі економічних досліджень щодо інновацій.

Фокус на мікроекономічних факторах зростання, тобто на тому, як динаміка в діловому світі впливає на створення нових продуктів або компаній, є однією з найбільш важливих складових стосовно інноваційних досліджень та досі не має достатньої кількості твердих доказів. Проте, в принципі, зв'язок між інноваціями на рівні компанії та національною продуктивністю є простим. Виводячи нові продукти й послуги на ринок, компанії стимулюють продуктивність через технології, вбудовані в ці нові продукти та забезпечують підвищення ефективності, пов'язане з їх використанням.

Інноваційний процес є функцією двох аспектів компанії. Першим аспектом є корпоративна

культура компанії, а саме ступінь, в якому забезпечуються бачення та здатність керувати новими технологіями, розробляти нові бізнес-моделі, використовувати старі технології новими способами. Відкритість до нових, нетрадиційних та підриривних ідей має дуже великий вплив на творчі інновації, що виводять на новий рівень у створенні знань. Така відкритість залежить від переважаючих суспільних норм, таких як ступінь готовності до ризику.

Другим аспектом є ведення бізнесу, деякі важливі елементи, які вже відображені в інших категоріях. Наприклад, одним з наслідків доступності венчурного капіталу та інших фінансових ресурсів, як це відображене в категорії розвитку фінансового ринку, є можливість підприємства нести витрати щодо впровадження нових ідей та поглинати невдачі. Аналогічним чином ідеї можуть бути не реалізовані через відсутність людського капіталу, як було зазначено щодо категорії освіти.

Висновки і пропозиції. Врахування довгострокових факторів конкурентоспроможності та застосування концепцій оновленого бачення конкурентних елементів Глобального індексу конкурентоспроможності, особливо в складових, що зазнали в процесі модернізації значних змін, таких як індекси переймання технологій, розміру ринку, екосистеми ідей, провадження ідей, дало змогу актуалізувати методіку та зміст субіндексів Глобального індексу конкурентоспроможності, посилило його відповідність сучасним тенденціям техніко-технологічного, економічного, суспільного розвитку, що забезпечує державам, політикам, сфері бізнесу та громадському суспільству отримання більш якісної оцінки економічних показників конкурентоспроможності та розвитку країн.

Показники глобального індексу конкурентоспроможності мають широку сферу практичного застосування в державному управлінні, державному регулюванні як окреслені вектори впровадження необхідних змін та вдосконалення державної економічної політики, а також у міжнародній торгівлі, налагодженні міжнародних зв'язків та бізнес-середовищі під час прийняття рішень щодо розширення бізнесу, здійснення інвестування, виходу на нові ринки збуту, укладання угод і контрактів як для оцінювання економічного, політичного стану країни та перспектив розвитку, так і для визначення ефективності майбутніх інвестицій в конкретні сфери економіки країни. Показники оновленого модернізованого Глобального індексу конкурентоспроможності та їх розрахунки мають безпосереднє практичне використання у здійсненні комплексної діагностики, оцінюванні стану та рівня економічної безпеки держави та конкретних сфер її функціонування, оскільки дають можливість отримання та використання об'єктивних експертних даних та показників для здійснення якісного оцінювання факторів та процесів, що не можуть бути оцінені розрахунками кількісних макроекономічних показників, що значно розширює, доповнює та забезпечує комплексність методіки розрахунку рівня економічної безпеки держави, а отримані в результаті такого аналізу дані використовуються для внесення змін в концепцію та стратегію забезпечення економічної безпеки держави, спрямовані на реалізацію комплексу дій щодо зростання рівня економічної безпеки держави в контексті сучасних макроекономічних змін та глобальних викликів в реаліях сучасного світового економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Schwab K., Sala-i-Martin X. The global competitiveness report 2015–2016. *World Economic Forum*. 2016.
2. Smith A. 1776. *Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* / ed. E. Cannan. 5th edition. London : Methuen & Co, 1904.
3. Solow R.M. A Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*. 1956. № 70 (1). P. 65–94.
4. Barro R.J. Economic Growth in a Cross Section of Countries. *Quarterly Journal of Economics*. 1991. № 106 (2). P. 407–43.
5. De Soto H. *The Other Path: The Invisible Revolution in the Third World*. New York : Harper Perennial, 1990.
6. Fischer S. The Role of Macroeconomic Factors in Growth. *Journal of Monetary Economics*. 1993. № 32 (3). P. 485–512.
7. Schultz T.W. Investment in Human Capital. *The American Economic Review*. 1961. № 51 (1). P. 1–17.

Денисов О. Е.

Университет экономики и права «КРОК»

ФАКТОРЫ МОДЕРНИЗАЦИИ ИНДЕКСА ГЛОБАЛЬНОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ

Резюме

Всемирный экономический форум проводит двухлетний пересмотр и модернизацию Индекса глобальной конкурентоспособности (GCI). Большинство факторов, которые определяли конкурентоспособность 10 лет назад, сегодня остаются важными. Тем не менее для того, чтобы воплощать передовые идеи по национальной конкурентоспособности, необходимо пересмотреть методологию определения Индекса глобальной конкурентоспособности и усовершенствовать расчеты. Обновленный GCI обеспечит политикам, бизнесменам и гражданскому обществу более качественную оценку экономических показателей стран.

Ключевые слова: экономическая безопасность, уровень безопасности, национальная безопасность, глобальная конкурентоспособность, Индекс глобальной конкурентоспособности.

Denysov O. Ye.

«KROK» University

FACTORS OF MODERNIZATION OF THE GLOBAL COMPETITIVENESS INDEX

Summary

The World Economic Forum holds biennial review and modernization of the Global Competitiveness Index (GCI). Most of the factors that determined the competitiveness 10 years ago remain important today. However, in order to implement progressive ideas on national competitiveness, methodology for the Global Competitiveness Index should be revised and calculations improved. Updated GCI will provide politicians, businessmen and civil society better assessment of the economic performance of countries.

Keywords: economic security, security level, national security, state, security category, global competitiveness.